

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

RECENZII

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

Panaiot Karaghiozov, Славянските свети мъченици. Светост и канонизация; хронология и типология; критика и апология на славянското мъченичество, Sofia, Editura Universității „Kliment Ohridski” din Sofia, 2006, 332 p.

Monografia slavistului Panaiot Karaghiozov, profesor la Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia, intitulată *Sfinții mucenici slavi. Mucenicie și canonizare; cronologie și tipologie; critica și apologia martirajului slav*, reprezintă o cercetare interdisciplinară referitoare la martirajul slav în contextul cultului creștin. Autorul urmărește evoluția martirajului slav din perioada creștinismului timpuriu până la începutul secolului al XXI-lea. Tipurile concrete de mucenici și manifestările lor sunt analizate într-un amplu context istoric, cultural, politic și teologic. Cu toate că este imposibil să se evite aspectele teologice ale problematicii supuse analizei, cercetarea se face de pe poziții laice.

Monografia este alcătuită din trei părți distincte, dar legate între ele cauzal. În prima parte sunt analizate aspectele filologice ale sfințeniei; esența cultului față de sfinți, evoluția canonizării în bisericile catolice și ortodoxe și formele de respect față de sfinți. Autorul prezintă, de asemenea, tipurile de calendare bisericești și analizează prezența sfinților slavi în *Calendarium romanum generale* din anul 1970, care „înfățișează microistoria Bisericii Catolice” (p.106). În secvența consacrată papei Ioan Paul al II-lea, autorul relevă meritele Pontifului slav în subminarea comunismului din Europa Centrală și de Sud-Est și prognozează că în viitorul apropiat marele polonez va fi canonizat și inclus în *Calendarium romanum generale*.

Partea a doua a cărții este consacrată drumului pe care slavii îl parcurg de la păgânitate până la creștinare, fiind prezentate sintetic politeismul și mitologia slavilor vechi, creștinarea acestora și procesul îndelungat și complex al transformării lor din „indoeuropeni păgâni” în creatori ai civilizației eurocreștine. P. Karaghiozov întreprinde o retrospectivă istorică în care demonstrează că în ajunul creștinării cnejii slavi cunoșteau bine situația religioasă din Europa, unde laolaltă cu păgânismul domolit (al ungarilor, scandinavilor și lituanienilor) se manifestă iudaismul, creștinismul și islamismul. Autorul insistă asupra alegerii conștiente a creștinismului și arată că în timp ce în Imperiul Roman monoteismul se răspândește de bună voie dinspre sferele de jos spre cele superioare ale societății, la slavi creștinismul este impus cu forța de sus în jos. Această circumstanță impune necesitatea ca monoteismul creștin să fie „atenuat” și adaptat la unele obiceiuri păgâne ale oamenilor simpli din rândul slavilor.

Nucelul monografiei îl constituie partea a treia, intitulată *Cronologia și tipologia martirajului slav*, cuprinzând trei aspecte: *Mucenicii – victime ale păgânilor, lupta pentru putere și disputele confesionale, Mucenicii – victime ale islamului și „Sfinți” și mucenici în perioada totalitarismului*. Această parte reprezintă o cronică sui generis a represiunilor externe și interne la care sunt supuși slavii creștini din secolul al IX-lea până în secolul al XXI-lea.

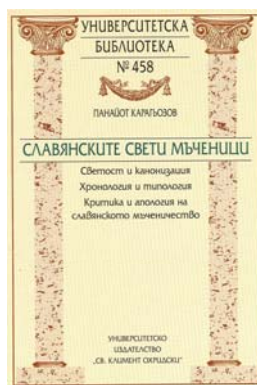
La început sunt prezentați mucenicii slavi timpurii, subliniindu-se rolul lor în întemeierea dinastiei, a statalității și a stereotipurilor naționale în Cehia, Polonia și Rusia (Sf. Ludmila, Sf. Vaclav, Sf. Adalbert, Sf. Boris și Gleb, Sf. Andrei Bogoliubski, Sf. Stanislaw al Cracoviei). Se evidențiază jertfele luptei dintre cler și laici (Sf. Ioan Nepoumucenul) și ale

confruntărilor interconfesionale în perioada Reformei și a Contrareformei (Sf. Ioan Sarkander, Sf. Iosafat Kuncsevici, Sf. Gabriel Białostocki și alții), în timpul cărora „catolicii îi maltratează pe protestanți și pe ortodocși, protestanții pe catolici, ortodocșii pe uniști, iar uniștii pe ortodocși” (p. 218).

În carte se acordă un spațiu semnificativ victimelor canonizate ale islamului. În contextul prezenței schimbătoare a islamului în Europa sunt prezentate tipurile de mucenici slavi, în rândul cărora se înscriu: cei care s-au împotrivit turcilor (Sf. Cneaz Lazar, Sf. Patriarh Eftimie), cei care nu au dorit de bună voie să se mahomedanizeze (Sf. Gheorghi Sofiiski, Sf. Spaso Radoviški, Sf. Zlata Maglenska) și cei care mai întâi au acceptat de bună voie islamul, dar ulterior s-au dezis de Allah, revenind la credința creștină, fiind executați de turci (Sf. Nikola Sofiiski, Sf. Constantin Rusianin, Sf. Procopie de Varna, Sf. Dimităr de Sliven și alții). Un loc aparte este acordat noilor mucenici care au fost pregătiți cu bună știință de preoții greci ca ”sfinți-sinucigași”. E amintit și Sf. Dimitrie Basarbov (1865) ale cărui moaște se păstrează la biserica „Trei Ierarhi” din București (p. 252).

Monografia se încheie cu un studiu întru totul novator despre mucenicii victime ale ideologiilor totalitare din secolul al XX-lea. În acest capitol sunt analizate cauzele apariției totalitarismului; incongruența acestuia cu creștinismul și consecințele acestei incongruențe au degenerat într-un genocid pentru duhovnicii și mireni creștini. Slavistul bulgar prezintă victimele canonizate ale fascismului (Sf. Maximilian Kolbe, Sf. Gorazd de Praga și alții) și ale comunismului (Sf. Ioan Kociurov, Sf. Vladimir de Kiev, Sf. Ionache Lipovaț și mulți alții) și încheie cronologia și tipologia martirajului slav cu cea mai masivă canonizare din istoria creștinismului, în timpul căreia, în august 2000, Biserica Ortodoxă Rusă a proclamat ca sfinți în același timp 1090 de victime ale puterii comuniste atee, printre care se numără și ultimul împărat al Rusiei, Sf. Nicolae al II-lea. Ultimul capitol al lucrării profesorului Panaiot Karaghizov explică de ce după „domolirea” încă din evul mediu a martirajului în Europa Occidentală, la slavi acesta se amplifică, atingând apogeul în secolul al XX-lea.

Constantin Geambașu

Radu Mârza, *The History of Romanian Slavic Studies. From the Beginnings until the First World War*. Translated from the Romanian by Leonard Ciocan. Romanian Academy. Center for Transylvanian Studies, Cluj-Napoca, 2008, 624 p.

Reprezentant al noii generații de istorici clujeni, tânărul cercetător Radu Mârza și-a susținut doctoratul în istorie în anul 2005, cu teza *Istoria slavisticii românești. De la începuturi la primul război mondial*, sub conducerea regretatului prof. dr. Pompiliu Teodor, apoi a prof. dr. Nicolae Bocșan. Elaborată în urma unor cercetări minuțioase în biblioteci și arhive din țară și străinătate și cunoscută parțial prin mai multe studii și articole apărute în publicații de specialitate românești și străine, lucrarea ni se prezintă acum, în versiune engleză, ca o sinteză de proporții, cea mai bogată, mai substanțială în domeniu. Autorul s-a oprit, pe bună dreptate, la perioada primului război mondial, căci o continuare a cercetării până în zilele noastre s-ar fi soldat, practic, cu o nouă lucrare, independentă. Procedând astfel, s-a putut concentra asupra analizei unei perioade mai vechi, de la începuturi până în primele decenii ale secolului al XX-lea. Ultima sută de ani de slavistică românească, evident, mult mai bogată în date cunoscute, nu ar fi adus prea multe lucruri noi.

Formația de istoric a autorului este vădită la tot pasul, atât în concepție, cât și în structura lucrării. El urmărește cu atenție fiecare fenomen, de la apariție, relevându-i caracteristicile dobândite pe parcurs și subliniind, în concluzii parțiale la fiecare capitol, rolul personalităților și lucrărilor fundamentale la progresul științei.

Lucrarea este împărțită în patru mari părți, fiecare din ele cuprinzând capitole, subcapitole și paragrafe, toate într-o construcție solidă, bine gândită.

Introducerea (*Introduction*, p. 11-24) cuprinde considerații generale privind definiția conceptului de slavistică, *terminologia*, *subiectul lucrării*, *relevanța ei* (ca lucrare prin excelență de *istoriografie*), *structura și sursele lucrării*.

Partea I, *The Prehistory of the Romanian Slavic Studies* (p. 27-145), cuprinde două capitole, primul consacrat relațiilor culturale (literare și lingvistice) româno-slave în secolele al XV-lea – al XVII-lea, al doilea consacrat secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea (istoriografia Luminilor și romantismului). Autorul analizează analistica moldo-munteană în această perioadă, activitatea corifeilor Școlii Ardelene (S. Micu, G. Șincai, P. Maior, I. Budai-Deleanu) și dovezile de interes ale acestora față de slavi, de relațiile lor cu românii, dezbaterile de idei în jurul slavonismului, latinismului, a alfabetului chirilic și latin.

Partea a II-a cuprinde un singur capitol, *The Birth of Romanian Slavic Studies. The Political Framework. Cadrul politic al nașterii slavisticii românești* (p. 149-189). Ca istoric, autorul oferă aici ceea ce nu se găsește nicăieri în studiile de istorie a slavisticii românești elaborate de filologi, și anume o trecere în revistă a relațiilor social-politice româno-slave în secolul al XIX-lea până în 1918 (sfârșitul primului război mondial), un studiu al mișcărilor de renaștere ale popoarelor slave din această perioadă în comparație cu istoria Principatelor Române (România).

După fixarea „cadrului politic”, vin la rând părțile fundamentale ale tezei, în care „nașterea slavisticii românești” este comentată în planul „instituțiilor” – *The Institutions* (partea a III-a, p. 193-282) și în planul „oamenilor” – *The People* (partea a IV-a, p. 285-456). Ele

constituie punctul forte al lucrării, în care se manifestă din plin viziunea originală a cercetătorului. Pe baza unei covârșitoare informații – ca și până acum – ni se oferă în parte a III-a o cuprinzătoare sinteză a procesului de „instituționalizare” a slavisticii, *preliminariile* acestui proces (Academia Română, periodicele de cultură sau cu profil științific, misiunile științifice și călătoriile cu scopuri documentare, publicarea izvoarelor istorice slave și slavo-române, manualele școlare, conferințele și prelegerile publice), cât și *procesul propriu-zis* al instituționalizării disciplinei, prin organizarea catedrelor universitare de „filologie slavică” (București, Cluj, Iași, Cernăuți); ultima parte, a IV-a, cea mai întinsă (p. 285-456) cuprinde patru mari capitole, consacrate personalității lui B.P. Hasdeu (p. 285-327) și altor filologi și istorici cu preocupări de slavistică (p. 329-367), lui Ioan Bogdan, întemeietorul slavisticii românești moderne (p. 369-399), precum și altor savanți ca Ilie Bărbulescu, Silviu Dragomir, Nicolae Iorga, Ion Nistor, Iosif Popovici, cu contribuții însemnate în domeniul studierii relațiilor social-politice și culturale între români și slavi (p. 400-423); ultimul capitol, al IX-lea, intitulat *The Role of European Slavic Studies in the Development of Slavic Studies in Romania* (p. 425-426), reia problema dezvoltării studiilor de slavistică la români în contextul relațiilor cu slavistica europeană, cu deosebire „școala vieneză” (J. Kopitar, Fr. Miklosich, V. Jagić și K. Jireček) și cea rusă (I. Venelin, A. Iațimirski, P. Sârcu). După *concluzii* succinte și la obiect (p. 457-460), cartea se încheie cu un bogat aparat de *note*, de aproape o sută de pagini (p. 461-556), o impresionantă *bibliografie*, ea însăși judicios structurată pe categorii de surse (p. 557-606) și un *indice de nume topice și de persoane* (p. 607-624), de mare utilitate pentru acest gen de lucrări.

Fără a intra în amănunte, relevăm două mari merite ale autorului:

a) *informația vastă*, dovedind capacitatea acestuia de a acumula tot ce s-a scris în diferitele domenii (Hasdeu figurează cu 42 de lucrări, I. Bogdan cu 38!)

b) *vocația marilor sinteze*, dovedită prin tenacitatea cu care a urmărit ani de-a rândul subiectul ales, pentru a da în final o construcție de anvergură, bazată pe cunoașterea lucrărilor românești de istorie a slavisticii (G. Mihăilă apare în bibliografie cu 17 lucrări) și încorporarea la locul cuvenit a propriilor contribuții (13!). Fără a se lansa personal în polemici, autorul inserează cu obiectivitate diferitele dispute în probleme cardinale ale relațiilor româno-slave, atât în perioada mai veche (vezi, de exemplu, ca între Kopitar și Petru Maior), cât și mai aproape de noi.

Dacă adăugăm că lucrarea ni se prezintă tradusă în cea mai răspândită limbă de comunicare – engleza (într-o versiune excelentă a lui Leonard Ciocan), precum și cu aspect grafic modern, deosebit de atrăgător, la cel mai înalt nivel al exigențelor unei contribuții științifice, putem ajunge la convingerea că ea va fi deosebit de bine primită pe plan internațional. Nu ne mai rămâne decât să ne exprimăm speranța că autorul, foarte tânăr (are numai 35 de ani!), ne va oferi în viitor continuarea istoriei slavisticii românești până în zilele noastre. Odată cu recunoștința și felicitările noastre, ale tuturor celor care se consacră slavisticii în România, ne exprimăm bucuria că în epoca noastră inundată de mediocritate și mercantilism, există totuși mari modele de urmat, pe tărâmul științei.

Mihai Mitu

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

PERSONALIA

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

PROFESORUL UNIVERSITAR DR. MICHAL HARPÁN LA 65 DE ANI

Aniversările rotunde – momente festive – ne aduc în minte ireversibila și implacabila curgere a timpului. Și totuși, pe lângă nostalgie, aceste clipe se încarcă și de sentimentul bucuriei, al satisfacției, pentru că, uitându-ne înapoi, avem revelația întâlnirii cu o personalitate ce a contribuit cu priceperea sa la valorificarea trecutului, la creionarea unei viziuni pentru viitor sau a fost liantul necesar solidarității în prezent.

Toate aceste sentimente ne încearcă acum, vizavi de personalitatea profesorului dr. Michal Harpán, șeful slovacisticii din cadrul Universității din Novi Sad, la împlinirea frumoasei vârste de șaizeci și cinci de ani.

Prof.univ.dr. Michal Harpán s-a născut în data de 27 octombrie 1944 la Kysáč, în fosta Iugoslavie. După terminarea liceului la Novi Sad a absolvit specializarea literatura iugoslavă la Facultatea de Filozofie din Novi Sad (1968), unde a rămas, după studii, pe post de asistent la literatura slovacă și teoria literaturii, în același timp continuându-și pregătirea la cursurile de master din cadrul Facultății de Filologie din Belgrad. Studiile de perfecționare le-a terminat susținând disertația de master pe o temă din literatura comparată – o paralelă a suprarealismul slovac și cel sârb (1973). În urma susținerii, la Facultatea de Filozofie din Novi Sad, a tezei de doctorat despre poezia și poetica poetului slovac din fosta Iugoslavie, Michal Babinka (1978), a obținut titlul de doctor în științele literaturii și a fost promovat conferențiar (1979), profesor extraordinar (1984), iar, în anul 1989, a fost numit profesor titular la Universitatea din Novi Sad. Din 1986 e șeful catedrei de limbă și literatură slovacă la această universitate, dar, totodată, funcționează ca profesor la Universitatea din Belgrad, din 1999, și la Facultatea Pedagogică din Sombor – secția slovacă din Bački Petrovac. De asemenea, a funcționat o perioadă mai îndelungată ca visiting professor la Facultatea Pedagogică a Universității „Juhász Gyula” din Szeged (Ungaria). Urmare a prevederilor unionale, îndeplinește funcția de profesor-garant la Universitatea „Matej Bel” din Banská Bystrica (Slovacia). În calitate de cadru universitar, domnul profesor a desfășurat o bogată activitate didactică și metodică (cursuri, prelegeri, îndrumarea studenților, conducător de lucrări de licență, disertații de masterat), s-a afirmat și impus cu activitatea științifică și de cercetare. Profesorul dr. Michal Harpán a participat la multe sesiuni, colocvii și simpozioane științifice internaționale, roadele muncii sale concretizându-se în numeroase studii, volume de istorie și critică literară, monografii, cum sunt: *Medzi dvoma ohňami* (Între două focuri, 1972), *Priestory imaginácie* (Spațiile imaginarului, 1974), *Kritické komentáre* (Comentarii critice, 1978), *Premeny rozprávania* (Modificările narațiunii, 1990), *O Paľovi Bohušovi* (Despre Paľo Bohuš, 1999) ș.a.

Domeniile principale ale interesului său științific îl constituie literatura slovacă, cu predilecție secolul al XX-lea, precum și „varietățile” ei (contextele ei, adică literatura de expresie slovacă din spațiul panonic, respectiv voivodinean). În calitate de teoretician literar s-a impus ca unul dintre cei mai competenți și erudiți autori, ceea ce s-a concretizat în lucrarea sa sintetică, unicul tratat de acest gen de un autor slovac, „Teoria literaturii” (*Teória literatúry*,

1986, 1994, 2004) care de la prima sa apariție constituie unitatea bibliografică de bază pentru slovaciști.

Încă de la lucrarea de masterat a dovedit dispozițiile sale pentru literatura comparată. Demonstrate cu prisosință de-a lungul carierei sale, ele au fost fructificate în analizarea, comentarea, valorizarea operelor literare ale scriitorilor slovaci din Voivodina sau ale autorilor de altă expresie (cum ar fi, de ex. paralele dintre opera scriitorilor Paľo Bohuš și Ján Smrek, respectiv Vasco Popa și Ján Ondruš, ca să menționăm câteva din cele mai importante). Metoda sa, de sorginte structuralistă, a fost apreciată adecvat de istoricul literar din Slovacia, Milan Šútovec, în prefața volumului *Texty a kontexty* (Texte și contexte, de Michal Harpáň) ca o atitudine „hotărâtă în fața textului literar,“ „o scrutare profundă a problemelor metodologico-filosofice ale existenței“, susținând că „Michal Harpáň îi aparține ca parte integrantă fenomenului slovac literar – fie cel propriu-zis, fie cel metaliterar, teoretic –, dar, în egală măsură, este și un însemnat și legitim coautor al lui“. La aceste cuvinte de laudă mai putem adăuga caracterizarea făcută de către Peter Andruška a „unui astfel de autor, cum e Michal Harpáň, perseverent de înțelept, în meditațiile sale teoretice, de un tact sever [...] în recenzistica sa, dar mai ales având clară conștiința identitară [...], poate tocmai pentru că [...] știe [...] să se integreze în trei culturi“ (*Harpáňov literárnovedný a literárnokritický zápas o identitu*/ Lupta lui Harpáň, în domeniul științelor literare, pentru identitate).

Michal Harpáň s-a dovedit a fi și un bun organizator și îndrumător al vieții literare, capabil să modeleze fenomenul literar pe lungă durată, în calitatea de redactor-șef al revistei literare și de cultură a slovacilor din Voivodina, „Nový život“ (1974-1981).

A contribuit la dialogul cultural, alcătuiind mai multe antologii din literatura slovacă din țara-mamă, respectiv din creația scriitorilor de expresie slovacă dinafara Slovaciei, dintre care amintim *Rodisko hmiel* (Unde se nasc cețurile, 1981), precum și în calitate de colaborator la diverse reviste din Voivodina și din străinătate, cât și în cea de președinte al colegiului redacțional al noii serii a revistei editate de slovacii din spațiul panonic, „Dolnozemský Slovák“ (din 1996). Acestei meniri nobile este circumscrisă, de asemenea, activitatea sa de traducător din limbile slovacă și sârbă (poezie și proză).

Importantă este elaborarea, de către profesorul Michal Harpáň, a conceptului și sistemului operant al contextelor literare, care să permită sistematizarea studiului și cunoașterea fenomenului literar din comunitățile slovacilor din diaspora, într-o serie de articole și studii, dintre care menționăm: *Slovenská literatúra v Juhoslávii po roku 1945* (Literatura de expresie slovacă din Iugoslavia după anul 1945), *Singulár a plurál slovenskej literatúry na Dolnej zemi* (Singularul și pluralul literaturii de expresie slovacă în spațiul panonic), *Básnické paradigmy panónskeho archetypu* (Paradigmele poetice ale arhetipului panonic); *Zápas o identitu* (Lupta pentru identitate, 2000), *Texty a kontexty. Slovenská literatúra a literatúra dolnozemských Slovákov* (Texte și contexte. Literatura slovacă și literatura slovacilor din spațiul panonic, 2004), *Literárne paradigmy* (Paradigme literare, 2004) ș.a. Datorită analizei, comentariilor edificatoare, a judecăților de valoare și opiniilor formulate cu claritate și adecvare, lucrările sale au devenit repere pentru toți cei care vor să abordeze acest domeniu. De asemenea, comentariile sale au contribuit la integrarea contextelor literare panonice în corpul întregii culturi, respectiv literaturii slovace și la mai buna cunoaștere a acestora.

Acum, când trecutul și viitorul se îngemănează, iar noi nutrim sentimentul de satisfacție că am fost martorii unei cariere de succes, și pe de altă parte ne încercăm dorința să avem parte și

pe viitor de prezența domniei sale în centrul fenomenului literar slovac de pretutindeni, îi urăm profesorului dr. Michal Harp Harpán *La mulți ani! Živio! Ad multos annos!*

Dagmar Maria Anoca

PROFESORUL UNIVERSITAR DR. GHEORGHE CĂLIN LA 75 DE ANI

În luna ianuarie 2010 profesorul univ.dr. Gheorghe Călin a împlinit frumoasa vârstă de șaptezeci și cinci de ani.

Născut pe data de 26 ianuarie 1935 la Pitești, după absolvirea claselor elementare și a Școlii Medii Tehnice de Comerț din localitatea natală, se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității din București, unde studiază limba și literatura slovacă între anii 1952-1957. După terminarea studiilor superioare, se angajează la facultate, din anul 1958. La început este încadrat pe post de preparator, pentru ca, după un an, să fie avansat asistent (1959), iar după susținerea cu succes a tezei de doctorat din domeniul folcloristicii, cu privire specială asupra cântecelor de haiducie, *Cântecele haiducești slovace, cu referințe comparative*, sub conducerea științifică a prof.univ.dr. Ion Chițimia, și în urma decernării titlului de doctor (1971), a fost avansat lector, în anul 1972. În 1992 devine conferențiar, statutul și titlul de profesor dobândindu-l în anul 1999. A continuat să lucreze la catedră și după pensionare, până în anul 2005.

Profesorul Gheorghe Călin s-a dedicat studiului, cercetării, predării literaturii slovace, publicării lucrărilor circumscrise acestui domeniu. Din anul 1972, în cadrul secției i-a revenit să țină cursuri în cadrul disciplinei istoria literaturii slovace, perioada premodernă și anume perioada literaturii medievale slave și latine, renașterea și barocul. După retragerea din activitate a profesorului Corneliu Barborică, a predat literatura modernă, până la perioada interbelică inclusiv.

Prof.dr. Gh. Călin, de asemenea, a ținut, de la bun început, ore de curs practic (numit azi practica limbii), compartimentele „interpretări de texte,” precum și „traduceri” din limba slovacă în română și din română în slovacă, ore în cadrul cărora se discutau conținutul textului, aspectele stilistico-metaforice (mai ales în cazul liricii) și alte probleme legate de biografia autorului și relația sa cu epoca literară respectivă.

Pentru buna desfășurare a cursurilor și seminariilor, pentru propagarea culturii și literaturii slovace în mediul academic dar și în rândurile publicului larg, a scos mai multe volume de prelegeri, cursuri universitare, monografii privind folclorul slovac (*Prelegeri de folclor slovac*, București, 1977), istoria literaturii slovace vechi (*Literatura slovacă medievală și Renașterea*, București, 1997), perioada barocului și a iluminismului (*Aspekty slovenskej barokovej a osvietenскеj literatúry*, Ed. Ivan Krasko, 1997), evoluția genurilor și speciilor lirice și epice în creația poetică a secolului al XIX-lea (*Poezia slovacă a secolului al XIX-lea*, Editura Grand,

1998).

Domeniul de mare interes l-a constituit literatura comparată și culturologia, raporturile literare și cele culturale slovaco-române și româno-slovace (*Literatură slovacă. Comentarii în context comparat*, Ed. Universității, 1998 ș.a.). În colaborare cu membrii secției a contribuit la întocmirea materialelor auxiliare în vederea predării limbii, cum sunt antologiile de texte ș.a. (*Manual de limbă slovacă*, CMUB, 1972; *Antologie de texte. Istoria limbii slovace*. TUB, 1974).

De asemenea, a desfășurat o meritorie muncă metodică și de îndrumare a studenților. Astfel a condus lucrări de diplomă din domeniul literaturii slovace premoderne și moderne, precum și cele referitoare la folclor, fie din perspectivă comparatistă fie descriptivă. În câteva rânduri a condus, de asemenea, practica pedagogică continuă la liceul pilot, cu limba de predare slovacă din Nădlac. Nu în ultimul rând trebuie amintită activitatea de îndrumare a cadrelor medii la elaborarea lucrărilor științifico-metodice.

Profesorul Gheorghe Călin este unul dintre pușinii slovaciști de la noi din țară care s-au dedicat studiului și cercetării folclorului slovac și român, precum și ale principiilor de abordare comparatistă în spațiul folclorului (*Unele aspecte ale cercetării comparate a textelor folclorice*, 1982 ș.a.). Activitatea sa din acest domeniu este recunoscută pe plan național, fiind menționată în *Dicționarul folcloriștilor* (de I. Datcu, 1983). Monografia sa privind folclorul, amintită mai sus, este concepută în perspectivă comparatistă. Studiul cântecelor de haiducie și cătănie i-a permis unele concluzii privind trăsăturile contrastive ale folclorului slovac în raport cu cel românesc, subliniind faptul că în ceea ce privește cântecele românești de tipul urmărit, ele se aseamănă mai mult cu poemele eroice ale slavilor de sud, iar cântecele haiducești slovace se aseamănă mai mult cu cele istorice. Propune și o clasificare a paralelismului ca mijloc artistic, pornind atât de la teoria versului din cultura română, cât și de la versologia slovacă.

În sfera literară a adus contribuții la cercetarea literară, în special istoria literară din perioada literaturii premoderne, barocul, renașterea, iar din perioada modernă mai ales contactele din perioada realismului literar, de la finele secolului al XIX-lea, cu punerea în evidență a luptei comune a slovacilor și românilor din Ardeal, cu susținerea lor reciprocă, rolul lui Svetozár Hurban Vajanský și al lui Gustáv Augustíny în strângerea relațiilor dintre cele două popoare, respectiv dintre reprezentanți ai elitelor naționale. În perioada modernismului slovac (Slovenská moderna) l-a preocupat, ca de altfel și pe alți cercetători, opera lui Ivan Krasko și mai ales raporturile acestuia cu literatura română, cu poezia lui Eminescu (*Considerații asupra stilului poeziei lui Ivan Krasko în raport cu stilul poeziei lui Eminescu*, 1970 ș.a.). A tratat aspecte comparatiste în cadrul mai larg al raporturilor culturale româno-slove (*Semnificații metaforice în poezia lui M. Eminescu și A. Mickiewicz; Lirica Elisavetei Bagreana ș.a.*), nu numai în cadrul special al celor româno-slovace. S-a axat pe contacte directe ale personalităților de seamă (*Din corespondența lui Al. Rosetti cu profesoara J. Hušková de la Universitatea din Bratislava etc.*), precum și asupra problemelor de traducere, din literatura română în limba slovacă, cum ar fi studiul privind traducerea din Caragiale datorată românistei Jindra Hušková.

Interesul său pentru toate aspectele și domeniile de cercetare filologică, literară comparatistă s-a concretizat în referate susținute cu ocazia participării la diferite simpozioane și sesiuni de comunicări științifice, precum și în numeroase studii și articole publicate în reviste de specialitate și de cultură, din țară și străinătate, dintre care amintim următoarele: *Janošík în folclorul slovac* (1969), *Aspecte tipologice ale cântecelor de călătorie slovace și românești* (1976), *Valori expresive ale liricii baroce slovace* (1992), *Avangarda în literatura slovacă*

(2004). De asemenea, nu a neglijat nici compartimentul criticii literare, publicând recenzii și cronici ocazionate mai ales de apariții editoriale sau publicistice ale lucrărilor semnate de colegi (*Nuvele clasice poloneze*, 1964 ; *Istoria literaturii slovace de C. Barborică*, 1978 ș.a.). A cultivat publicistica de promovare a culturii române și a secției de limba și literatura slovacă de la Universitatea din București (*Slovakistika v Bukurești*, 2001).

Pe lângă activitatea didactico-metodică, științifică, de cercetare și cea publicistică, a depus strădanii în vederea răspândirii valorilor culturale slovace prin intermediul transpunerii acestora în limba română. A tradus atât texte științifice, cât și beletristică, dintre care se remarcă volumul de proză a scriitorului slovac František Švantner *Ludská hra* (Joc omenesc, în colaborare cu Dan Teodorescu, la Editura Univers, 1972). Amintim și traduceri apărute în diferite reviste de cultură, cum sunt fragmentele din romanul *Amenmăria* de Ladislav Ťažký, schița umoristică *Galileo* de Peter Karvaš, precum și poeme de Vladimir Reisel și Milan Rúfus publicate în „România literară” (în colaborare cu Nichita Stănescu).

În calitate de colaborator extern al Editurii Didactice și Pedagogice, a recenzat manualele destinate școlilor cu limba de predare slovacă din România. Fiind, alături de celelalte cadre ale generației fondatoare de la secția slovacă, membru de onoare al Societății Culturale și Științifice „Ivan Krasko” din Nădlac, participă la activitatea publicistică și editorială ale acesteia.

Pentru întreaga sa activitate științifică și pedagogică, în anul 1992 i s-a decernat din partea ambasadei Cehoslovaciei medalia jubiliară „Jan Amos Komensky”, iar în august 2004 rectorul Universității „Comenius” din Bratislava i-a înmănat profesorului Gh. Călin, medalia „Ján Amos Comenius” și Diploma de Merit în semn de prețuire pentru propagarea limbii și culturii slovace peste hotare.

Cu ocazia jubileului său îi urăm profesorului univ.dr. Gheorghe Călin La mulți ani ! Ad multos annos ! Živio!

Dagmar Maria Anoca

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

Despre autori

Anoca, Dagmar Maria – conf.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, domenii de interes: cultură și literatură slovacă

Ciobanu, Veniamin – cercet. gr. I la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Iași, domenii de interes: istorie veche și modernă

Constantin, Ion – doctor în istorie, cercetător științific la Institutul național pentru studiul totalitarismului, București, domenii de interes: relații româno-polone, româno-ruse

Čorković, Mirjana – asistent, Facultatea de Filologie, Universitatea din Belgrad; domenii de interes: identitate, cultura memoriei și literatura românilor din Voivodina

Crasovschi, Axinia – conf.dr. la Catedra de filologie rusă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatura rusă a secolului al XX-lea (poezia), cercetător al vieții lipovenilor.

Geambașu, Constantin – prof.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, domenii de interes: literatură polonă contemporană, cultură polonă, literaturi slave comparate.

Georgescu, Gabriela – masterand la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București; „Studii Culturale slave”; domenii de interes: literatură, mentalități

Guță, Armand – cercetător dr. la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București; domenii de interes: istoria și folclorul românesc sud-dunărean

Herbil, Mihaela – dr. în filologie, referent la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca; domenii de interes: literatură rusă și ucraineană

Mârza, Radu, – lect.univ. dr., Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, domenii de interes: cultură și civilizație rusă

Mitu, Mihai – prof.dr. pensionar la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, domenii de interes: filologie slavă, slavă veche și slavonă românească, relații culturale româno-slave.

Nedelcu, Octavia – conf.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatură și cultură sârbă

Olteanu, Antoaneta – prof.dr. la Catedra de filologie rusă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatură rusă (perioada veche și modernă, literatura secolelor al XX-lea – al XXI-lea), istoria mentalităților, etnologie.

Pisu, Stefano – doctor în istorie contemporană la Catedra de istorie, geografie și artă, Universitatea din Cagliari, domenii de interes: istorie contemporană

Ristin, Dușița – lect.dr la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, domenii de interes: lingvistică, mentalități

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

Șoptereanu, Virgil – prof. asociat dr. la Catedra de filologie rusă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatură rusă (secolele al XX-lea – al XXI-lea)

Tetean, Diana – conf.dr. la Catedra de slavistică a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, domenii de interes: literatură rusă

Vaverčáková, Kristína – lector dr. la Catedra de limbă și literatură slovacă a Facultății de Pedagogie a Universității din Trnava, Slovacia, domenii de interes: literatură, limbă slovacă pentru străini

CUPRINS

MENTALITĂȚI

Sesiunea științifică internațională „60 de ani de la înființarea Catedrei de limbi și literaturi slave la Universitatea din București”, București, 2-3 octombrie 2009

Veniamin Ciobanu, <i>Informații din surse diplomatice suedeze privind ecoul în Rusia al declanșării insurecției poloneze din noiembrie 1830</i>	5
Ion Constantin, <i>Dezvăluirea adevărului în problema masacrelor de la Katyń</i>	19
Mirjana Ćorković, <i>Identitet i alteritet u književnosti Rumuna u Vojvodini: na pramerima romana Radu Flore</i>	27
Gabriela Georgescu, <i>Kundera, europenii și Europa</i>	47
Armand Guță, <i>Elementele folclorice din poezia lui Matja Bečković între raționament politic și aspirație identitară</i>	61
Radu Mârza, <i>Gheorghe Asachi și călătoria sa în Rusia (1830)</i>	71
Stefano Pisu, <i>Кино и общество в СССР: «изучение кинозрителя» в советской кинематографии 1920-х годов</i>	81
Dușița Ristin, <i>Fragmentele de medicină populară din manuscrisele slavone din Banat</i>	103
Kristína Vaverčáková, <i>Detský příjemca optimálneho biblického textu</i>	113

LITERATURĂ

Mihaela Herbil, <i>Incursiune în viața și opera lui N.V. Gogol</i>	125
Diana Tetean, <i>Ипостаси лишнего человека в русской литературы</i>	149

Simpozionul „Centenare, centenare...”, București, 10 decembrie 2009

Dagmar Maria Anoca, <i>Margita Figuli (1909-1995)</i>	163
Axinia Crasovschi, <i>N. Gogol și M. Bulgakov – paralele biografice și literare</i>	177

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 3

Octavia Nedelcu, <i>Centenar Oskar Davičo (1909-1989)</i>	183
Antoaneta Olteanu, <i>Fantasticul popular în nuvela „Vii” de N.V. Gogol</i>	189
Virgil Şoptereanu, <i>Cultura râsului la N.V. Gogol și M.A. Bulgakov</i>	199

RECENZII

Constantin Geambaşu, <i>Panaiot Karaghiozov, Славянските свети мъченици. Светост и канонизация; хронология и типология; критика и апология на славянското мъченичество</i>	211
Mihai Mitu, Radu Mârza, <i>The History of Romanian Slavic Studies. From the Beginnings until the First World War</i>	213

PERSONALIA

Dagmar Maria Anoca, <i>Profesorul universitar dr. Mihal Harpâň la 65 de ani</i>	217
Dagmar Maria Anoca, <i>Profesorul universitar dr. Gheorghe Călin la 75 de ani</i>	219
Despre autori	223